

Pro Cultura Minoritatum Hungariae átadása a Nemzetiségi Gálán

A Nemzetiségek Napja alkalmából a Nemzeti Művelődési Intézet 2013-ban is megrendezte hagyományos ünnepi gálaműsorát, melyen Závogyán Magdolna főigazgató és Doncsev András államtitkár (EMMI) adták át az Intézet által alapított díjat a nemzetiségek kulturális életében, az anyanyelv, a hagyományok ápolásában kiemelkedő teljesítményt nyújtó közösségeknek és személyeknek. A jelenlévőket Doncsev András államtitkár köszöntötte.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nagy szeretettel és tisztelettel köszöntöm Önöket. Köszönöm, hogy meghívtak maguk közé, hogy néhány gondolatot megosszak Önökkel.

Annál is inkább örülök, mert hármas minőségemben is érintett vagyok a mai ünnepi eseményen. Egyrészt a nemzetiségi ügyet is felügyelő tárca, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes vezetőjeként, parlamenti államtitkáraként. Másrészt, mint homo politicus, akinek a politikai érése, a közügyek iránt való érdeklődése abban az időszakban és körülmények között formálódott, amikor az édesapám által elnökölt kisebbségi kerekasztal aktív részvételével, hosszas tárgyalás-sorozat eredményeképp 1993-ban létre jött a kisebbségi törvény. Az a jogszabály, amely – módosításokat követően – a mai napig példamutatóan biztosítja a nemzetiségek jogait, rendezzi a kisebbség és többség viszonyát, s a folyamat betetőzéseként, az országgyűlés 2011-es döntésének köszönhetően hosszú idő után jövőre kedvezményes kvótával biztosítja a parlamenti képviseletüket is.

Úgy tartják, a puding próbája az evés: a törvénnyel létrehozott az önkormányzati rendszer működését, lehetőségeit, hatékonyságát két cikluson keresztül magam is helyi nemzetiségi képviselőként próbálhattam. És végül, de nem utolsósorban, személyesen is érintett vagyok, hiszen magam is vegyes házasságból, családból származom, így a nemzetiségek kultúra- és hagyományörzésével, beilleszkedésével, társadalmi szerepvállalásával kapcsolatos kérdések jelentős része számomra nem elvont fogalom, távoli probléma vagy eredmény, hanem személyes, illetve családi tapasztalat.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Amikor igazán nagyot szeretnénk fordítani a világ kerekén, amikor igazán nagy gondolatokra ragadtatnánk magunkat, akkor ébredünk rá, hogy voltaképp minden ünnepünk egyben önvizsgálat. A magunk módján valami olyasmit érzünk, amit költőként Babiits így fogalmazott: „...a mindenséget vágyom versbe venni, / de még tovább magamnál nem jutottam.” Valóban, a legcélszerűbb tehát, ha van mód erre, a saját él-

ményeinkből kiindulva levonni

az általánosabb tanulságokat, konzekvenciákat a hitelességünket megőrzendő.

Talán Önök is ismerik a történetet, miszerint a húszas évek során egy Magyarországot elhagyó és Amerikába kivándorló család akkor legfiatalabb sarja naplót írt, amelyben a következő sorok olvashatók: „Amikor édesapám kivándorolt az Amerikai Egyesült Államokba, akkor azt hitte, hogy ott az utcák is arannyal vannak burkolva. Amikor megérkezett, három dologgal kellett szembesülnie. Az utcák nem voltak arannyal burkolva. Az utcákon egyáltalán nem volt burkolat. És az apámtól várták el, hogy lerakja a burkolatot.” Nos, valahogy így történt ez nálunk is, azzal a különbséggel, hogy a nagyapám és a vele Magyarországra érkező sokezer bolgár kereskedő és kertész egyáltalán nem gondolta, hogy itt arannyal lesznek az utcák burkolva, nem is ezért választották ezt az országot új hazájuknak. Ők a szaktudásukat és a hatalmas munkakedvüket, munkabírásukat, az örök újrakezdés képességét – amellyel egy háború és a kétkezi munkájukkal megtermelt vagyonukat ellopó kommunista államot követően is felálltak – hozták magukkal távoli szülőföldjükről. Ám mindez mit sem ért volna, ha nincs a nyugodt munkát, békés gyarapodást, az anyagi és társadalmi felemelkedést biztosító befogadó közeg.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A szabad Magyarországon az integráció és az identitás megőrzése, a beilleszkedés és a kultúra, a hagyományok ápolása nem egymást kizáró fogalmak, sőt, éppen ellenkezőleg: egymást erősítő folyamatok. A törvények, az önkormányzati majd országgyűlési képviselet a nemzetiségek jogainak és önazonosságuk megőrzésének fontos biztosítékai, ám jól tudjuk, hogy a jog csak annyiban létezik és csak akkor érték, ha erő: társadalmi igazságosság és szolidaritás áll mögötte. Olyan többségi társadalom, amelyikben származástól függetlenül minden nemzetiség, amelyik szereti és tiszteli a hazáját, a helyet, ahol az életét szándékozik kibontakoztatni és kemény, áldozatos munkával kíván boldogulni, mindig otthonra és megbecsültségre lel. Meggyőző-

désem, hogy Magyarország ilyen hely. Mert mi valamennyien tudjuk, hogy ebben az országban addig nem jó egyikünknek sem élni, míg mindannyiunknak nem lesz jó.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Azt, hogy mi, magyarok jó úton járunk, mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a legfrissebb népszámlálási adatok szerint jelentősen, még hozzá messze a demográfiai változásokon túl, nőtt a magukat valamilyen nemzetiséghez tartozónak vallók száma. Miért fontos mindez, tisztelt hölgyeim és uraim? Vajon ez a tendencia valóban a közös igazságok megtalálása felé viszi-e az utunkat, és nem a részizgazságok felerősödése felé, a széthúzás, az elmentétek növekedésének irányába?

Nos, ne feledjük: csak egy erős kultúrával, szilárd öntudattal rendelkező közösség fogadja el és fogadja be a másik kultúrát; sértettséget, kitaszitottságot, lenézést csak a közös gyökereikről, nyelvükről és összetartozás-tudatukról lemondó, önmagukban bizonytalan közösségek éreznek.

Két ember között a legrövidebb út, a legerősebb szövetség ugyanis a közös kultúra. Ha nincs közös kultúra, ha nem létezik a legelemibb egyezés a világunkról, és arról, hogy kik vagyunk mi benne, akkor nem létezik szabadság sem. Ezért minden közösségnek először saját berkein belül, tagjai között kell megtalálnia a legrövidebb utat, megkötnie a szövetséget. Mert globális kultúra nem létezhet európai kultúra nélkül, európai kultúra pedig nincs az őt alkotó nemzeti, közösségi kultúrák nélkül.

Kedves Barátaim!

Nincs igaza azoknak, akik azt állítják, hogy Európában megszűntek a határok. Nem szűntek meg, csupán sorompók helyett nyelvek és kultúrák hálózata tagolja a kontinens térképét. Bár ezek a határok, amelyek a különböző nyelvi-kulturális közösségeket körülölelik, nem fizikai természetűek, mégis ugyanúgy védelemre szorulnak, mivel – a híres egri várkapitány, Dobó István szavainak parafrázisával élve – Európa ereje nem a falakban rejlik, hanem az őt alkotó közösségek lelkületében. Mi a jövőben is olyan hazát szeretnénk, ahol az embereknek nem lemondaniuk kell a saját kultúrájukról, hanem büszkén felvállalni és másoknak is megmutatni. Meggyőződésünk továbbra is, hogy a magyarországi nemzetiségek úgy lehetnek legjobb állampolgárai a közös hazánknak, hogy ha megmaradnak jó románoknak, jó németeknek, jó románoknak, jó szerbeknek, jó szlovákoknak vagy éppen jó bolgároknak. Mindenki megmarad annak, aminek született, kibontakoztatja saját kultúráját, és annak révén próbál valamennyiünket gazdagítani.

A szabadság szeretete ugyanis nem más, mint a másik ember, a többi ember, a többi közösség szeretete. Ez a személyes tapasztalatom, ezt tanultam otthon is, és politikusként sem tudok mást mondani Önöknek. Ezzel a gondolattal kívánok Önöknek felhőtlen szórakozást, a díjazottaknak sok sikert s további eredményes munkát, és a közelgő ünnepre való tekintettel valamennyiüknek áldott Karácsonyt és boldog Újévet!

A Pro Cultura Minoritatum Hungariae kitüntetettjei

Orsós Ferenc

A Fund Cigány Alapfokú Művészeti Iskola igazgatójaként rendkívül fontos szerepet tölt be a roma kultúra és a hagyományok ápolásában. Elkötelezett híve az oktatásnak, s ezáltal a roma gyermekek támogatásának, segítségének az élet minden területén.

Hagyomány és kultúra – ez az a két fogalom, amely teljesen átszövi életének minden momentumát. Saját szavaival így fogalmaz: „Munkánk célja az, hogy a gyermekek a lehető legjobb iskolába járassanak, olyanba, amely esélyegyenlőséget biztosít mindenki számára. Ahol jónak lenni nem azt jelenti, hogy a többiek rosszak, hanem azt, hogy mindig a legjobbra törekszünk. Nem hiszem, hogy az idejárom növendékek mind művészek lesznek: muzsikusok, festők, grafikusok vagy táncművészek. Csupán abban bízom, hogy nyitott emberekké válnak, olyanokká, akik szeretik és ismerik saját hagyományukat, a cigány kultúra összetevőit. Olyanokká, akik úgy büszkék a saját kultúrájukra, hogy közben nem becsülik le a másokét. Abban bízom, hogy növendékeink számára ez az attitűd az élet minden terüle-

tén segíti az eligazodást: képessé válnak az értékes és értéktelen, a fontos és a lényegtelen, a helyes és a helytelen elválasztására. Ez csak úgy lehetséges, ha mindannyian, akik szereplői vagyunk ennek a struktúrának, együtt dolgozunk ezért. Szükség van a szülők, gyermekek és az iskola dolgozói közötti együttműködésre.”

Az évek során számtalanszor elismerték már a munkáját, és tehetséges fiatalok sikeressége is hirdeti a munkásságát. Számos országos és nemzetközi fesztivál kötődik a nevéhez. Ilyen például a minden évben megrendezett Nemzetközi Roma Fesztivál és a Pécsi Örökség Fesztivál Roma Napja is.

Kollátosz Jorgosz

A görög származású zeneművész Budapesten született. Zenei tehetsége már korán megmutatkozott. Tizenhárom éves korában alakította meg első együttesét „Mítikas” néven, amelyben énekelt és buzukin játszott. A zenekarral számos koncerten és fesztiválon vettek részt nagy sikerrel. Tizenhét évesen ad-

Bajtai László felvételei

ták ki önálló, „Proto Vima” (Első lépés) című szólólemezüket. 2003-ban új együttest alakított, melynek énekes szólóját volt, valamint klarinéton, buzukin, dzurán és baglamán is játszott. Együttesével az eredeti, autentikus görög hangzást mutatták be az érdeklődő közönségnek.

Közép- és felsőfokú tanulmányait is zenei sikerek kísérték: 2007-ben elnyerte a legjobb zeneszerzőnek járó díjat az „Arcus” Nemzetiségi Színházi Találkózón, 2008-ban együttesével ő képviselte a magyarországi görögöséget egy Görögországban rendezett ünnepeksorozatban. Tanulmányait a bécsi tanárképző főiskolán fejezte be 2012-ben. Jelenleg a klarinétművészi mesterképzés mellett zenepedagógusként is tevékenykedik. Második szólólemezt készíti „Odüsszeusz utazásai” címmel, mely saját szerzeményeit tartalmazza. Kollátosz Jorgosz fiatal kora ellenére komoly érdemeket szerzett a magyarországi görög kultúra valamint a magyar-görög kulturális kapcsolatok ápolásában, a görög népzene, a hagyományok és népszokások megőrzésében, átörökítésében.

A Magyarországi Görögök Országos Önkormányzatának elnökhelyettese, az általa szervezett görög néptánc és népzene tanfolyamok, valamint kulturális rendezvények hosszú évek óta méltán népszerűek a magyarországi görögök és a görög kultúra rajongóinak körében.

Tanac Néptáncegyüttes

1988 októberében alakult meg, a Pécs környéki horvát falvak fiataljaiból. Elsődleges céljuknak tekintették – és tekintik ma is – a magyarországi horvátok néphagyományainak gyűjtését, bemutatását s meg-

őrzését, a szomszédos országok népeinek, táncainak műsorra tűzését. Az együttes szoros kapcsolatot tart a horvátok által lakott falvakkal. Gyermek- és utánpótlás csoportjaikban, táncházaikban, tánctáboraikban, táncoktatásaikon több százan vesznek részt.

A táncosokkal a legkiválóbb magyar- és horvátországi, romániai s macedóniai tanítók, koreográfusok foglalkoznak. A Tanac az első hazai együttesek között jutott az Egyesült Államokba, ahol tévéfelvételek készültek róluk, s nagyszerű fellépéseket és táncházakat is tartottak.

1966-tól szerveznek nemzetközi horvát fesztiválokat „Isten hozott kedves vendég!” címmel, amelyeken rangos együttesek és zenekarok lépnek fel. A „Fölszállott a páva” 2012-ben szervezett versenysorozatán az együttes döntőbe jutott. A Tanac vezetője Szávai József. Az elmúlt 25 év sikerében nagy része van a Vizin Antus által vezetett zenekarnak is.

Mottójuk szerint „a világban az ezredforduló után szinte minden fontosabbnak látszik, mint egy kicsiny népcsoport megmaradása. Mi mégis meg akarunk maradni, hogy legyen újra daltól hangos a falusi utca, hogy táncolhassunk, és gyönyörködhessünk a kóló színes forgatagában.”

Útravalóként a néhai áttai tanítótól, Matusek Laci bácsitól ezt kapták: „A népviselet legyen mindig rendben, az ének és a muzsika tisztán szóljon, a táncban a nézők is örömeiket leljék. Ti pedig legyetek jók!”

Rónai Józsefné Kiszler Teréz

Cikón született, német nemzetiségi családban. Még gyerekként, családja körében ismerte és szeret-

te meg a német népdalt és az éneklés művészetét, amely nélkül a mai napig nem tud élni. Mottója: „Az éneklés gyogyítja a lelket...”

A Pécsi Tanárképző Főiskolán tanult magyar, német és ének szakon. Főiskolai tanulmányait követően nyugdíjazásáig a bonyhádi Vörösmarty Mihály Általános Iskolában tanított. A hatvanas évek végén, lelkes fiatalként segített lefektetni a németoktatás alapjait. Akkor is ott volt, amikor 1971-ben bevezették az iskolában a nemzetiségi oktatást. Megpróbálta valamilyen úton a tananyagba becsempészni a népismeretet, néprajzot. Ezért történhetett, hogy a helyi német klub rendezvényein a némettanár és a lelkes tanítványai – az idősebbek legnagyobb öröme – német népdalokat és gyermekjátékokat adott elő. A következő időkben pedig az édesanyja által gyűjtött betlehemest mutatták be Bonyhádön és környékén. Tanárként harminchat éven keresztül vezetett az iskola kórusát, s kísérte azt külföldi útjaira.

A Bonyhád és németországi testvérvárosai közötti kapcsolatok kiépítésében s ápolásában is fontos szerepe volt. Nevéhez fűződik egy német gyermekjáték- és népdalszakkör létrehozása is, ahol a gyerekek óriási lelkesedéssel állították színpadra a német nemzetiségi hagyományokat. A nyolcvanas és kilencvenes években először csoportvezetőként, majd táborvezetőként működött közre a Váraljai Német Nemzetiségi Olvasótáborban, ahol a gyerekek és fiatalok közelebbi ismeretséget köthettek a „sváb” hagyományokkal, ételekkel, táncokkal, dalokkal és versekkel. Az ifjúsági kórus és a bonyhádi Városi Vegyes Kórus után átvette a Német Nemzetiségi Egyesület kórusának vezetését is.

Szülőfalujában hosszú éveken keresztül működött vezetése alatt a német népdalkör, amely szoros kapcsolatot ápol a környék kórusaival. Kisdorogon is ő vezeti a kilenc éve alakult német nemzetiségi kórust. Együtteseivel rendszeresen közreműködik egyházi, egyházzenei rendezvényeken.

Már diákévei óta érdeklődik a honismeret, a népszokások, hagyományok iránt. Édesanyja helytörténeti jelentőségű könyvének elkészítésében is sokat segített. Jelenleg egy népdalgyűjteményen dolgozik, hogy a környék dalai fennmaradjanak és elérhetőek legyenek az utókor számára. Tevékenységét eddig is több díjjal ismerték el.

Tabán Szerb Folklorcentrum Egyesület

1994-től, megalakulása óta rendszeres résztvevője különböző magyarországi s határon túli szerb és más nemzetiségi rendezvényeknek. Az egyesület a magyarországi szerb népművészet, a hagyományápolás és néptánc-kultúra kiemelkedő képviselője.

A magyarországi szerbek folyamatosan fejlődő folklorjában új mércét és irányzatot testesít meg. Nagy hangsúlyt fektet a különböző korosztályok nevelésére. Működése közel húsz éve során az együttesben több mint kétszáz fiatal koptatta bocskorát,

jobbnál jobb koreográfiákat és néptáncokat megtanulva. Az együttes vezetője a megalakulás óta *Vukovits* Dusan. Munkáját számos anyaországi és hazai koreográfus segítette. A fellépéseken, a fesztiválon több neves magyar- és anyaországi zenekar: a Zora, a Söndörgő, a Vujicsics, a Dido és a Selo kísérte az együttest.

Rendszeres magyarországi fellépéseik közül említésre méltók a villányi és balatonfüredi borfesztiválok, a Nemzetiségi Gála, valamint a Balkán Hangja rendezvénysorozat. Az egyesület sikeresen szerepelt Szerbiában és Európa különböző országaiban is. Munkáját, repertoárját, előadásmódját, a népviseletek szépségét és eredetiségét számos díjjal és elismeréssel jutalmazták a kül- és belföldi fesztiválokon.

Laukó Zsuzsanna

Szlovák nemzetiségű családba született Tótkomlóson. A Szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán szerzett szlovák-biológia szakos tanári diplomát. Hajdani általános iskolájában szlovák nyelvet, néptáncot, biológiát tanított, majd igazgatóhelyettesként tevékenykedett. 2008-tól az intézmény igazgatója.

Kora gyermekkorától hatással volt rá a szlovák kultúra, már általános iskolásként táncolt, tagja volt az iskolában működő mandolinzenekarnak, és a mai napig is zenél a Tremoló Mandolinzenekarral. Középiszólásként a Komlós Táncegyüttes tagja, később művészeti vezetője lett. Jelenleg nem ő a csoport vezetője, de még táncol velük és tanácsaival segíti működésüket.

Laukó Zsuzsanna több éve a Tótkomlósi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat képviselője, a Komlói Szlovákok Szövetségének tagja, a Szlovák Nemzetiségi Műveltségért Alapítvány elnöke. Számos cikket, tanulmányt publikált, tankönyveket fordított.

Munkásságáért a Békés Megyei Nemzetiségi Bizottság „Nemzetiségünkért” díjjal tüntette ki. A Szlovák Köztársaság szerteágazó tevékenységét a pedagógusokat elismerő Szent Gorazd-díjjal jutalmazta. A szlovák oktatásban, kultúrában és közéletben végzett, több évtizedes, kiemelkedő tevékenységéért részesül a Pro Cultura Minoritatum Hungariae díjban.

Magyarországi Szlovének Szövetsége Szakonyfalui Néptáncsoportja

Szakonyfalu Vas megyében, a Rába mentén, Szentgotthárd szomszédságában fekszik. A kis lélekszámú, vegyes nemzetiségű településen már az 50-es években működött néptáncsoport, melyet lelkes fiatalok szerveztek újjá 1997-ben.

Az együttes tagjai egykori tanáruk, *Kovács* Jánosné segítségével elkezdtek gyűjteni a Rába-vidéki autentikus néptáncokat. Évről évre gazdagabb és színvonalasabb repertoárjukat az eredeti táncanyagra

építve anyaországi koreográfusok segítségével állították össze. Később zenészekkel is bővült a társulat, fellépéseiket ők kísérik. A fiatalok lelkesedése, kitaró és igényes munkája példaértékű a hazai szlovének számára. Csoportjuk színes programja nemcsak szűkebb környezetük kulturális életét gazdagítja, de nagyban hozzájárul a Rába-vidéki szlovének sajátos értékeinek hazai és nemzetközi megismeréséhez, nemzeti identitásuk megőrzéséhez.

A már több mint tizenöt éve tevékenykedő együttes számos anyaországi és hazai televíziós műsorban, nemzetiségi néptáncfesztiválon, nemzetközi, országos és helyi szintű rendezvényen vett részt a hazai szlovének képviselőjeként.

A csoport fenntartója fennállásuk óta a Magyarországi Szlovének Szövetsége.

Rusz Demeter

Magyarországon született. Több mint hat évtizeden át állt a hazai román baptista gyülekezetek szolgálatában, ezért joggal tekinthető az egy évszázados magyarországi múlttal rendelkező neoprotesztáns felekezet legismertebb román képviselőjének. Mint visszaemlékezéseiben vallja, nem a mennyiség, hanem csakis a minőség, a tudás és a helytállás számít. Élete értelmének a kitaró tanulást, szellemi gyarapodást, az ember tiszteletét és szolgálatát tart-

ja. Ezért nem folytatta elődeinek ősi foglalkozását, a juhtenyésztést, hanem az ember, mindenekelőtt az elesett, a támogatásra szorult, a tiszta életre vágyó emberek megsegítése lett a hivatása.

Teológiai tanulmányai befejezése után 1949-ben Sarkadon kapott lelkipásztori meghívást. Sarkadon magyarul, Méhkeréken románul hirdette Isten ígését a hívek legnagyobb meglepetésére. A méhkeréki, a kétegyházi és a magyarországi baptista gyülekezetekben szolgált hosszabb ideig, de rendszeresen látogatta a pusztaszentlászlói, a sarkadkeresztúri és más kisebb román baptista közösségeket is azzal a meggyőződéssel, hogy mindnyájan egy Urat szolgálnak. Szolgálatát a vallási türelem, a kölcsönös tisztelet jegyében látta el. Mint szilárd román identitással rendelkező ember, szívesen hirdetett ígét magyar baptista közösségekben is, ezzel az együttműködés és megértés eszméjét szolgálva népeink körében.

Tehetséges és sikeres volt a közösségépítésben és azok egybetartásában. Neki is köszönhető, hogy az általa pásztorolt közösségek, ha nagy nehézségek árán is, megőrizték román jellegüket, kulturális identitásukat. Az elismerés nem csak figyelemreméltó munkásságának megbecsülését jelenti, hanem az általa képviselt és pásztorolt közösségek előtti főhajtás is, illetve ösztönözné a keresztényi hitben, népben és nemzetben való gondolkodás fontosságát.

Rusz Demeter időközben elhunyt. A díjat lánya, dr. Siposné dr. Rusz Erzsébet vette át.

A Nemzetiségi Gálaműsor közönsége a Budai Vigadóban

Színes képesszeállításunk a hátsó borítókön látható!